

Salems
kommun

Salems kommun

informerar

nr.6
2018

Hennes morfar var Sveriges sista stora upptäcktsresande

Han blev adopterad av en kannibalhövding på Nya Guinea, visade upp sina berömda paradisfåglar för Josephine Baker hemma i villan i Rönninge och åkte på en tre år lång forsknings- och bröllopsresa till Kamtjatka som höll på att kosta honom livet. Det är fullsatt när Maria Zitting-Nilsson är ute och berättar om sin morfar, Sveriges sista stora upptäcktsresande Sten Bergman.

En gång i tiden satt folk som klistrade framför radioapparaterna när han berättade om farofyllda hundslädesfärder på hundratals mil i Kamtjatkas björnrika vildmark eller om möten med vilda djur. Idag, nästan 100 år efter hans första expedition, åker barnbarnet Maria Zitting-Nilsson runt och föreläser om sin morfar: zoologen, forskningsresanden och rönningebon Sten Bergman.

– Jag höll mitt första föredrag om honom i oktober 2017, hos Salems hembygdsförening i Villa Skönvik. Det var smockfullt i salen. Biljetterna hade släppts en vecka innan och de hade tagit slut på en timme, berättar Maria Zitting-Nilsson.

– När jag blickade ut över de församlade kunde jag konstatera att de flesta som satt där var pensionärer. De kom ihåg min morfar, en del hade varit hemma hos honom och tittat på hans paradisfåglar eller kommit med mat till dem.

Adopterad av kannibaler

Paradisfåglarna hade Sten Bergman hämtat hem till Sverige från två (1952–53 och 1956–59) av sina tre forskningsexpeditioner till Nya Guinea. Efter att samtliga hans fyra barn flyttat hemifrån och han och hustrun Dagny var ensamma kvar i villan i Rönninge,

Foto: Salems kommun

Snöskor från Kamtjatka. Stenyxa, kniv av ben, koger för pilar, kaurisnäcka och bastkjol från Nya Guinea. Det är några av de tusentals föremål Maria Zitting-Nilssons morfar, upptäcktsresanden Sten Bergman, tog med sig hem från sina farofyllda expeditioner.

fick paradisfåglarna tre rum på övervåningen till sitt förfogande.

– Jag fick 10 öre för en liten gräshoppa och 25 öre för en stor som jag fångade och som morfar matade fåglarna med. Det där spred sig fort i Rönninge och det var många som jagade gräshoppor här på den tiden, säger Maria Zitting-Nilsson.

På Nya Guinea träffade Sten och Dagny Bergman kannibaler – en kannibalhövding fattade sådant tycke för paret att han ville adoptera dem. Sten och Dagny fann det säkrast att acceptera.

Sveriges populäraste radioröst

Mellan åren 1920 och 1959 gjorde Sten Bergman expeditioner till Kamtjatka, Kurilerna, Korea och Nya Guinea. Hans forsknings- och folkbildningsgärning är imponerande. 6 000 föredrag. Han levandegjorde djur, växter och människor från avlägsna och fantastiska platser för det svenska folket i bästsäljande

böcker. Och inte minst, dokumenterade och samlade in otroliga mängder djur, växter och föremål som idag finns i unika samlingar på Naturhistoriska riksmuseet och Etnografiska museet. Men han var också en radiolegend som under flera decennier berättade om sina strapatsrika resor i skolradion. 1954 valdes Sten Bergman till Sveriges radios populäraste talare av lyssnarna, i överlägsen stil.

Sponsor: Anders Zorn

År 1920, 25 år gammal, gav sig Sten Bergman ut på sin första forskningsexpedition. Han ledde en grupp unga naturvetare, däribland hustrun Dagny. Färden gick till Kamtjatka, en halvö i östra Sibirien med kargt klimat, 130 vulkaner, nästan bara vildmark och ett minst sagt bristfälligt vägnät. Men ett tag såg det ut som om expeditionen inte skulle bli av. De unga naturvetarna hade fått stipendier och sponsrats av olika företag (bland annat med 55 kilo choklad från Marabou), men ändå saknades pengar.

– Så de tog en titt i taxeringskalendern för att se vilka som hade mycket pengar och som skulle kunna tänkas hjälpa dem. Konstnären Anders Zorn nappade och skrev ut en check på 10 000 kronor. Men han hade ett förbehåll: de skulle ta bilder på nakna japanskor, han ville ha bilderna för sitt bidrag. Tack vare de pengarna hade de råd att göra resan, men Zorn dog samma år som de åkte och fick aldrig bilderna, säger Maria Zitting-Nilsson.

Paret Bergman var nygifta när de påbörjade resan till Kamtjatka.

– Det var deras bröllopsresa och det höll på att bli både deras första och sista resa tillsammans. De led skeppsbrott utanför Japans kust, och höll både på att förlora all sin packning och livet, säger Maria Zitting-Nilsson.

När Josephine Baker kom till Rönninge

Sten Bergmans berömmelse sträckte sig långt utanför Sveriges gränser. En dag besökte den världsberömda fransk-amerikanska scenartisten Josephine Baker makarna Bergmans villa i Rönninge för att ta sig en titt på de omtalade paradisfåglarna.

– Jag var sex år gammal när hon gjorde det där besöket – det var rätt häftigt att höra att hon som hade en kjol av bananer (en av Bakers scenkostymer, en kjol av tygbananer, är legendarisk) hade varit hemma hos mormor och morfar, säger Maria Zitting-Nilsson och fortsätter:

– Men jag tänkte inte på att morfar var en känd person när jag var liten, för mig var han min fina morfar. Fast han hade mycket häftigare presenter än alla andra. Det kunde vara en bastkjol eller kaurisnäckor från Nya Guinea – de användes som pengar där.

Sten Bergman dog 1975. Han har en väg uppkallad efter sig i Rönninge, Sten Bergmans väg, och konstverket "Mina paradisfåglar" i rondellen i Rönninge är uppfört till hans ära.

Ökad måluppfyllelse i Salems skolor

Ny statistik från Skolverket visar att eleverna i de kommunala grundskolorna i Salem ökar sin måluppfyllelse i åk 9 samt behörigheten till gymnasieskolan.

För fjärde året i rad ökar meritvärdet för elever i åk 9 i de kommunala grundskolorna i Salem. Läsåret 17/18 hade våra elever ett genomsnittligt meritvärde på 251,8 vilket kan jämföras med 243,1 från läsåret innan. Den jämförande siffran för hela riket är 223,3. Även andelen behöriga elever till gymnasie-

skolan har ökat från föregående år och ligger nu på hela 92,4 procent.

Det här visar att Salems lärare gör ett fantastiskt arbete för att möta varje elev utifrån individuella behov och förutsättningar och att det systematiska arbetet med att stärka kvaliteten i undervisningen verkligen har gett effekt.

– Ett stort tack till alla lärare som varje dag arbetar hårt för att alla våra elever ska lyckas i grundskolan och bli behöriga för att fortsätta sina studier på gymnasieskolan, säger förvaltningschef Eva Lindkvist.

Kontakt: Eva Lindkvist, förvaltningschef, Barn- och utbildning, eva.lindkvist@salems.se 08-532 598 93.

Foto: Mostphotos.se

Hjälp ditt barn bli bättre på matte och huvudräkning

Abacus används flitigt i skolundervisningen framförallt i Asien för att utveckla barnens räkneförmåga. Den 10 november kl 11 får du och dina barn prova på Abacus med Roula Mhanna på biblioteket. För barn 7–13 år.

Lätt vardagsträning för seniorer

Annika Holmertz, fritidskonsulent i Salem, kommer till biblioteket den 8 november kl 14–15 för att prata om vardagsträning för seniorer.

Här kan du både få allmänna råd kring träning, men också praktiska tips på övningar. Ta gärna på dig kläder som är lätta att röra sig i och var med och prova olika övningar.

Tillgänglighetsanpassningen av Garnudden klar

Förra hösten beslutades att Salems kommun skulle anpassa Garnuddens naturreservat för personer med funktionsnedsättning - nu är anpassningen klar. Det innebär bland annat att:

- Utomhusgymmet har byggts ut och anpassats med redskap för muskelsvaga personer med rörelsenedsättning.
- En ny specialanpassad grill, tre anpassade sittbänkar och ett multibord har installerats på grillplatsen.
- Ett 1,5 kilometer långt ledstråk för personer med synnedsättning har anlagts längs det motionsspår som finns sedan tidigare. Åtta sittbänkar har satts upp längs det nya ledstråket.

Kommunala rådet för funktionshinderfrågor (KRF) tog initiativ till projektet, som finansierats av Salems kommun och med hjälp av bidrag från Länsstyrelsen.

Biblioteket tipsar om hårda klappar

Hårda klappar är ofta uppskattade och torsdagen den 6 december kl 18 anordnar biblioteket "Snart är det jul igen" - där bjuds det på glögg och framförallt tipsas det om de bästa böckerna att ge bort till både barn och vuxna på julafton.

Många läser böcker under jul- och nyårsledigheten och för dig som vill få goda boktips rekommenderas också bibliotekets egen julkalender, du hittar den på bibliotek.salem.se. Varje dag från den första december till och med självaste dopparens dag får du tips om alltifrån barnböcker till spännande deckare.

Har du svårt att få ihop din ekonomi?

Som invånare i Salems kommun har du tillgång till kostnadsfri budget- och skuldrådgivning. Du kan få hjälp med din privatekonomi eller hjälp att få en överblick över din skuldsituation och få praktiska råd hur du ska hantera och prioritera dina skulder. Budget- och skuldrådgivaren har tystnadsplikt.

Öppen mottagning på biblioteket kl 16.30–18.30 den 5 november och 3 december. Samt följande datum under 2019: 7 januari, 18 februari, 4 mars, 1 april, 6 maj, 3 juni, uppehåll i juli, 5 augusti, 2 september, 7 oktober, 4 november, 2 december. Telefondid tisdagar kl 9–10 på telefonnummer 08-532 598 00 eller via e-post: petra.hyttberg@salem.se

Socialfältarna hjälper ungdomar att hitta rätt i livet

Sena vardagskvällar och helger är de ute på gator, torg och skolgårdar för att få ungdomar i Salem att ta steget att dra igång projektet de drömt om, hitta rätt utbildning eller praktikplatsen som kan ge en skjuts in på arbetsmarknaden. Socialfältarna Kaspar Öhlund Hellman och Mattias Hanna har inte direkt något nio till fem-jobb.

När vi träffar Mattias Hanna och Kaspar Öhlund Hellman har det gått en dryg månad sedan de drog igång Salems kommuns socialfältarprojekt. En hel del har handlat om att vara ute i kommunen och prata med ungdomar i åldern 16 till 21 år.

– Vi har rört oss mycket kring platser som skolgårdar och Salems centrum på kvällar - ställen där vi vet att ungdomar brukar hålla till. Mycket i den här första fasen har handlat om att synas och träffa

ungdomar. Höra vad de är intresserade av att göra, vad de tycker saknas i kommunen och vad de känner att de kan bidra till i Salem, säger Kaspar Öhlund Hellman.

Projektet ska hålla på i två år och målet är att hjälpa ungdomar i åldern 16 till 21 år, framförallt de som rör sig i så kallade riskmiljöer, att hitta sysselsättning som ger dem ett lyft i livet. Det kan handla om att starta en egen kultur- eller idrottsförening eller att hitta en givande utbildning.

– Det kan egentligen vara vad som helst - idrott, konst, musik, bildning med mera - så länge vi gör bedömningen att det är något som leder till ett engagemang som är nyttigt för ungdomarna, säger Kaspar Öhlund Hellman.

Viktigt att lära sig arbeta självständigt

En grundpelare i projektet är just att vara ute på fältet och prata med ungdomar på platser där de brukar hålla till. Kolla vad de vill, behöver för hjälp och ge dem stöd och råd för hur de ska gå vidare.

Foto: Salems kommun

Kaspar Öhlund Hellman och Mattias Hanna är Salems nya fältare som ska hjälpa unga hitta rätt i livet.

Nu är det dags att mäta radon

Nu är säsongen för att mäta radon igång.

Om du är småhusägare och har flyttat, byggt om eller byggt nytt, eller inte mätt på länge, då kan det vara dags att mäta igen. Radon mäts under minst två månader mellan oktober och april. Du kan beställa mätidosor via mätlaboratorium eller saneringsföretag.

Från och med i år kan du som småhusägare även ansöka om bidrag för radonsanering. Du kan få bidrag för 50 procent av de kostnader som anses vara rimliga för åtgärderna. Du kan få högst 25 000 kronor. För att kunna söka bidraget måste du själv både äga och permanent bo i det hus som ska radonsaneras. Bidrag lämnas om radonhalten i inomhusluften överstiger 200 becquerel/kubikmeter. Du ansöker om bidraget via en blankett på www.boverket.se/radonbidrag

Foto: Roland Magnusson/Mostphotos.se

– Det som är speciellt med det här är att det är ungdomarna själva som ska sköta sina projekt. Det är inte vi som startar projekten, inte vi som driver dem, utan vi kan ge råd och är ett stöd till ungdomarna och ibland deras familjer för att de ska klara av det, säger Mattias Hanna och fortsätter:

– En viktig bit är att ungdomarna ska lära sig självständighet när de arbetar med sina egna projekt. Vi är också ute efter att de ska få den här känslan att de klarar av det här, vad det än kan vara. Om det till exempel har gått dåligt för en i skolan kan man känna uppgivenhet. Den känslan vill vi få bort.

Många samarbetspartners

Socialfältarna samarbetar med många i Salem, som socialförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, gymnasieskolor och lokala föreningar.

– Vi har jobbat på socialförvaltningen i många år och har lång erfarenhet av att arbeta med barn och ungdomar. Vi har kunskapen och många viktiga kontakter som gör att vi kan slussa ungdomarna rätt så att de kan gå vidare på bästa sätt. Ungdomar har ofta mycket idéer och vill mycket, men vet kanske inte vart de ska vända sig, säger Mattias Hanna.

Dessutom har kommunen ordnat en lokal där de som startat egna projekt kan träffas och arbeta tillsammans. Redan nu är en grupp ungdomar på gång med att starta en idrottsförening.

– Tanken är att det här arbetet har tre nivåer. Först individnivån, att vi kollar med ungdomar vad de har för behov, vill göra och lotsa dem rätt. Sedan utifrån det gruppnivån, där flera till exempel startar en idrottsförening tillsammans. Men också en lokal nivå där många ungdomar som driver sina egna projekt och engagerar sig i sin fritid bidrar till kommunen överlag. När vi det kommer det vara väldigt positivt för hela Salem, säger Kaspar Öhlund Hellman.

Kontakt:

Har du frågor och vill veta mer om Salems kommuns socialfältarprojekt, mejla soc.faltarna@salem.se

Fakta om radon

- Radon i bostäder orsakar cirka 500 lungcancerfall varje år i Sverige. Eftersom dödligheten är så hög i lungcancer motsvarar det fler dödsfall än i trafiken.
- Radon finns i mark, byggnadsmaterial och vatten från egen brunn.
- Radon varken syns eller luktar – enda sättet att upptäcka det är att mäta!
- Om radonhalten i ditt hus överstiger 200 becquerel/kubikmeter bör du ta hjälp av ett radonsaneringsföretag.

Vill du veta mer?

www.boverket.se/radonbidrag
www.stralsakerhetsmyndigheten.se/radon

Pia Andersson driver Pia Andersson Fastighetsbyrå AB och blev Årets företagare 2018.

Årets företagare driver ett riktigt familjeföretag

På självaste Salemsdagen den 25 augusti korades Pia Andersson, vd för Pia Andersson Fastighetsbyrå AB, till Årets företagare i kommunen.

– Det känns fantastiskt kul, säger hon.

När Pia Andersson startade mäklarbyrå 2001 var hon ensam i företaget, men idag är det ett riktigt familjeföretag. Hennes man och en av döttrarna jobbar som fastighetsmäklare där, en annan dotter som mäklarassistent samtidigt som hon utbildar sig till just mäklare.

– Mina döttrar har sett att jag verkligen tycker om mitt jobb och det är roligt att de har följt i samma fotspår, säger Pia Andersson.

Det är Salemföretagarna och Företagarna i Botkyrka-Salem som utser Årets företagare i kommunen och i deras motivering till varför Pia Andersson fick priset 2018 står bland annat: *”Deras (Pia Andersson Fastighetsbyrå) uppträdande på marknaden och attityd mot intressenter, kommuninvånare, fastighetsägare, tjänstemän och politiker i kommunen är föredömlig, likaså deras engagemang och stöd till idrottsföreningar och företagarföreningen i kommunen.”*

Satsar helhjärtat på Salem

Pia Andersson Fastighetsbyrå har valt att satsa på det lokala, att helt fokusera på bostadsmarknaden i Salems kommun - platsen de

känner till allra bäst, där de jobbar, bor och har sina hjärtan.

– Vi har specialiserat oss på vår hemkommun, som vi verkligen kan och vi har mycket goda kontakter här. Redan när jag pluggade till mäklare låg det i bakhuvudet att jag en gång skulle vilja ha ett eget kontor här i kommunen. Alla som jobbar i företaget är födda i den här kommunen. Vi har bott här i hela våra liv, gått i skolan här, varit med i föreningslivet här, kan alla stigar, sjöar och skogar här, säger Pia Andersson.

– Vi vill vara den lilla personliga mäklarbyrå där våra kunder verkligen känner sig sedda och där de känner att de kan komma in och prata med oss närsomhelst.

Vuxenheten hjälper både dig som missbrukar och dina anhöriga

Abstinenssymtom, fysisk och psykisk ohälsa och kontrollförlust. Det är några exempel på hur alkohol-, narkotika- eller spelmissbruk slår mot den som drabbas. Vuxenheten i Salems kommun hjälper och stöder både dig som missbrukar och dina anhöriga.

Missbruk och beroende drabbar både män och kvinnor i alla samhällsklasser och åldersgrupper. Missbruk av alkohol, narkotika eller

Foto: Mostphotos.se

spel om pengar kan leda till negativa konsekvenser socialt, ekonomiskt och i relationen till andra människor. Hör av dig till socialtjänsten i Salems kommun, där kan du få råd och stöd av en socialsekreterare. Även du som vill vara anonym kan få rådgivning.

När du ringer till socialtjänsten får du

prata med en socialsekreterare och ni bokar tid för ett rådgivande informationssamtal. Om du därefter vill ansöka om en insats gör socialsekreteraren tillsammans med dig en utredning där dina vårdbehov kartläggs. Vård och behandling kan ske i olika former och ha olika innehåll beroende på dina behov. Ibland kan insatserna ges i öppenvård och ibland finns behov av behandlingshem.

Missbruk och beroende påverkar ofta anhöriga. Du som är anhörig till någon med missbruk eller beroende kan också få råd och stödsamtal från kommunen.

Ring via kommunens växel, telefon: 08-532 598 00, och be att få prata med en socialsekreterare på Vuxenheten om missbruk. Läs mer på www.salem.se/missbruk

Skolverkets generaldirektör besökte Salems kommun

Den 24 september anordnade kommunen en kompetensutvecklingsdag för grund- och gymnasieskolans personal i Salem. Skolverkets generaldirektör Peter Fredriksson var på plats för att berätta om kvalitetsarbete i skolan och mycket annat.

Under kompetensutvecklingsdagen träffades folk från olika professioner och hade givande

gruppmöten för att få inspiration och konkreta exempel kring bland annat digitalisering, programmering, betyg/bedömning, fritidshemmens utveckling samt utveckling av det gemensamma elevhälsoarbetet.

På eftermiddagen samlades personal från alla verksamheter tillsammans med representanter från den politiska nivån i Stora Murgrönan för att lyssna på Skolverkets generaldirektör Peter Fredriksson.

Generaldirektören var inbjuden av förvaltningschef Eva Lindkvist för att ge en bild av skolläget i Sverige idag och för att berätta om det systematiska kvalitetsarbetets framgångsfaktorer.

Foto: Salems kommun

Martin Almgren på scenen.

Succé för Salemsdagen

Lördag 25 augusti var det återigen dags för den årligen återkommande och mycket populära Salemsdagen.

Från klockan 12 och resten av eftermiddagen var Skönviksparken i Rönninge fullpackad med både besökare, utställare, karuseller och uppträdanden. Bland utställarna kunde man springa på både kommunala verksamheter, småföretagare, idrottsföreningar, scouter och mycket mer. Även polisen och brandförsvaret var och hälsade på.

På scenen kunde man njuta av bland annat finstämd körmusik, barnen dansade loss till Jompas hiphop-sagor, kulturskolan underhöll och diplom delades ut till Årets företagare, som blev Pia Andersson fastighetsbyrå. Stort grattis! Dagen avslutades med idol-vinnaren Martin Almgren vars mäktiga stämning ekade över Flaten.

Foto: Salems kommun

Välbesökt seminarium om livsmedel och hygien

Livsmedel och hygien, det var temat när kommunens bygg- och miljöenhet anordnade ett välbesökt seminarium i Rönninge gymnasiums aula den 9 oktober. Drygt 80 personer som arbetar i kök inom vård, skola och förskola i Salems kommun fick lära sig mer om sådant som hur man ökar den personliga hygien, vad lagstiftningen om livsmedelshygien säger, om vilka mikroorganismer som kan orsaka magsjuka och hur man på bästa sätt hindrar att de sprids i ett kök. Även kökspersonal från Södertälje var på plats.

Grete Pödra, livsmedelsinspektör i Salems kommun, ledde och talade på seminariet. Även Luis Carvajal, livsmedelsinspektör i Södertälje kommun, och Moa Rehn, epidemiolog på Smittskydd Stockholm, var inbjudna som talare, svarade på frågor och diskuterade livsmedel och hygien med seminariedeltagarna.

Foto: Salems kommun

Skolverkets direktör Peter Fredriksson.

Biblioteket

Öppettider

Måndag, torsdag .....kl 13–19
Tisdag .....kl 10–17
Onsdag .....kl 10–17
Fredag .....kl 10–17
Lördag .....kl 10–15

- **Språkcafé.** Måndagar kl 15. Vill du träna dig på att prata svenska? Välkommen till vårt språkcafé där vi träffas varje måndag för att fika och prata med varandra.
- **Stick- och handarbetscafé.** Måndagar kl 15. Bli inspirerad och låt kreativiteten flöda tillsammans med andra. Måndagar hela vintern. Ta med material.
- **Skriv skräck med Magnus Nordin.** Tors 1 nov kl 13–16. Lär dig skriva skräck så att folk får kalla kårar. Magnus Nordin har skrivit ett 20-tal deckare, thrillers och rysare för ungdomar. Nu delar han med sig av sina bästa skrivtips. Från 13 år. Föranmälan från mån 8 okt.
- **Dödsallar och stranddöingar.** Ons 31 okt kl 10. Maria Wiedersheim-Paul berättar spökhistorier för barn 6–9 år. Föranmälan från mån 8 okt.
- **Bokfika på temat skräck.** Fre 2 nov kl 15–16. Vi tipsar om läskiga böcker och berättar spökhistorier. 9–12 år.
- **Ekonomisk rådgivning.** Mån 5 nov & 3 dec kl 16.30–18.30. Har du skulder eller riskerar du att få ekonomiska problem? Kommunens budget- och skuldrådgivare kan hjälpa dig som har svårt att få ekonomin att gå ihop. Drop in.
- **Bok & film.** Ons 7 nov kl 10. Vi visar film på olika teman och tipsar om böcker. Från 3 år. Föranmälan till biblioteket@salem.se
- **Workshop: lätt vardagsträning för seniorer.** Tors 8 nov kl 14–15. Salems fritidskonsulent, Annika Holmertz, har arbetat med träning i över 20 år. Hon tipsar om vardagsträning och övningar som du lätt kan göra hemma. Ta på dig oömma kläder.
- **Starta eget.** Mån 12 nov kl 17.30. Funderar du på att starta eget företag? Välkommen till en informationskväll med NyföretagarCentrum. Under kvällen finns det möjlighet att boka tid för enskild rådgivning.
- **Boklunch.** Tors 29 nov kl 12. Vi tipsar om några av de bästa och senaste böckerna. Ta med dig din lunch eller kom bara för att lyssna.
- **Torsdagscirken.** Läs och prata om böcker med andra. Utvalda torsdagskvällar kl 17 under hösten. Kontakta biblioteket om du vill vara med. Du behöver inte komma på alla träffar. Tors 29 nov Minnen av Torgny Lindgren
- **Adventskalender.** Varje dag 1–24 december. Vi tipsar om aktuella böcker och våra favoriter för såväl vuxna som barn. Titta in på vår hemsida bibliotek.salem.se för att ta del av tipsen. Du hittar ett nytt tips varje dag.

- **Snart är det jul igen.** Tors 6 dec kl 18. Boktips och glöggmys på bibblan. Vi tipsar om årets bästa böcker att ge bort i julklapp. För både vuxna och barn.
- **Vinterboken.** Hela jullovet. Läs tre böcker under lovet och få en gratis bok. Hämta folder på biblioteket. Lämna in senast 14 jan.
- **Pysel med Camilla Olsson.** Fre 21 dec kl 14–16. Vi gör små halmkransar och hjärtan i trådslöjd, ull och garn.
- **En svävande kran och annat magiskt i sagomiljö.** Tors 27 december-ons 9 jan. Under jullovet kan du få uppleva och gå in i ett magiskt vinterlandskap skapat av kulturpedagog Camilla Olsson.
- **Workshops.** Tis 27 dec kl 13 & fre 4 jan kl 10. I samband med utställningen håller Camilla Olsson i två workshops som knyter an till utställningen. Ålder 6–15 år.

Höstlov

- **Millimetermannen.** 29/10. Uusi Teatteri spelar Millimetermannen för barn 6–9 år på Lilla Murgrönan kl 10.30 och 12. Gratisbiljetter finns på Salems Bibliotek fr o m 22/10.

Höstlovsbio

Lovbio på Murgrönan.

30 oktober

kl 10 Pettson & Findus: Findus flyttar hemifrån, BT 1,15, 70 kr
kl 13 Superhjältarna 2 7 år 2,05 80 kr

31 oktober

kl 10 Lasse-Majas Detektivbyrå - Första uppdraget, 7 år, 1,35, 70 kr
kl 13 Halvdan Viking, 1,38, 80 kr (premiär, ålder ej klar)

- **Trollkarl.** 2/11. Trollkarl, Lilla Murgrönan kl 13. Gratisbiljetter finns på Salems Bibliotek fr o m 22/10.
- **"Värp först och kackla sen".** 10/11. "Värp först och kackla sen" - Mattias Enn sjunger och berättar om sina möten med Birgit Nilsson. Mycket kommer ur Mattias bok om Birgit Nilsson 100 år. Murgrönan kl 14.30, 100 kr. Biljetter finns på Salems bibliotek från 29/10.
- **Barnteater - Vem är rädd för Kontodonten?** 24/11. Musikteater 89 spelar Vem är rädd för Kontodonten?, en humoristisk musikteaterföreställning om det Okända på Lilla Murgrönan kl 13. Fr 3 år. Entre: 50 kr. Biljetter finns på Salems bibliotek fr 17/11. Arr: Salems Teater- och musikförening och Studieförbundet Vuxenskolan.
- **Barnteater - Tappa bort.** 29/11. Boulevardteatern spelar Tappa bort. Vad kan man tappa bort...och hitta igen! För barn från 3 år på Lilla Murgrönan kl 10.45. Entre: 50 kr. Biljetter finns på Salems bibliotek fr 22/11.

Seniorbio på Murgrönan

Tisdag kl 13, entré: 50 kr. Kassan öppnar 12.40. Inget förköp.

- 6/11 Tårtgeneralen
- 20/11 Phantom Thread
- 4/12 Guernesey litteratur- och potatisskalspajällskap

Fritidsgården visar film på Murgrönan

- 14/11 Fantastiska Vidunder 2, kl 19.
- 21/12 Alita: Battle Angel, kl 19.

Utställning på Salems Bibliotek

- 5/11–21/11 Vit jul - KD i Salem visar teckningstävling
- 24/11–12/12 Sam Stadener, foto
- 27/12–9/1 Camilla Olsson - Julutställning

Jullovet

- **27/12–9/1.** Camilla Olsson - Julutställning. En svävande kran och annat coolt och magiskt i påhittad miljö. Under jullovet kan du få uppleva och gå in i ett vinterlandskap inne i Salems bibliotek skapat av kulturpedagog Camilla Olsson. Med hjälp av dina olika sinnen tas du med in i denna uppbyggda värld.

Kyrkan

Salems församling

- **Allhelgonahelgen.**

Fredag 2/11 Salems kyrka öppet kl 14–18

Lördag 3/11 Allhelgonagudstjänst i Salems kyrka kl 11
Minnesgudstjänst i Salems kyrka kl 17

Söndag 4/11 Högmässa i Säby kyrka kl 11

- **Jul, advent och nyår.**

1 advent kl 11 Familjemässa i Säby kyrka. kl 11 Högmässa i Salems kyrka.

2 advent kl 11 Högmässa i Säby kyrka.

3 advent kl 11 Högmässa i Säby kyrka. Kl 18 Vi sjunger in julen med Kyrkokören i Salems kyrka.

Julafton kl 10 Julkrubba i Säby kyrka.

24/12 kl 23 Midnattsmässa i Säby kyrka

Juldagen kl 7 Julotta i Salems kyrka.

25/12 kl 9 Julotta i Säby kyrka.

Annandag jul kl 11 Högmässa i Säby kyrka. **26/12**

Söndag kl 11 Högmässa i Säby kyrka. **30/12**

Nyårsafton kl 17 Nyårsbön i Salems kyrka. **31/12**

Nyårsdagen 1/1 kl 11 Högmässa i Salems kyrka.

Läs mer om våra aktiviteter på:

www.svenskakyrkan.se/salem

www.facebook.com/SalemsForsamling

Skogsängskyrkan

Välkommen till Skogsängskyrkan, Söderbyvägen 12. Gudstjänst. Varje söndag kl 10. Söndags-

skola. Morgonbön. Tisdagar kl 9.15 med samtal. För mer information om bland annat julfirandet, se info på www.skogsangskyrkan.nu

18/11 kl 11 Trumskolan ansvarar för gudstjänsten.

18/11 kl 17 Samtal i soffan: Har Gud skapat vår kropp? Om kroppsideal.

1/12 kl 13–17 Julmarknad enligt Skogsängskyrkans tradition.

Vill du bli scoutledare? Anmäl dig på www.equmeniaronninge.se/scout/bli-scout

Övrigt

- **Galleri Salem.** Konst & konsthantverk Akvareller, glas, ljus, smide, smycken och textilier. Vernissage 10 november kl 12 Utställningen presenteras kl 12.30 Utställningen pågår 10–25 november. Välkomna till Galleri Salem, Salems konstförening.
- **Villa Skönvik, Rönningevägen 7.** Lördag, söndag kl 12–16, onsdagar kl 17–19.
- **Information från Rönninge tennisklubb.** Vill du spela tennis? Nu är tennishallen öppen för alla, även för dig som inte är medlem. Boka bana via vår hemsida! www.ronningetk.se

Utgivningsplan

"På G-sidan" i Salems kommun informerar är till för att kommunens föreningar ska få möjlighet att nå ut till alla salembor på ett enkelt sätt. Om du vill lämna in ett manus gäller följande stopptider:

Nummer: 1 jan–feb (2019) **Manusstopp: 23/11**

Politik

Frågestund för allmänheten

I samband med kommunfullmäktiges sammanträde är det frågestund för allmänheten kl 19. Alla kommuninvånare kan ställa en fråga som berör något inom fullmäktiges ansvarsområde. Man får endast ställa en fråga vid samma tillfälle. Frågan ska märkas "Fråga till fullmäktige" och lämnas till kommunen senast måndagen före sammanträdet.

Öppna sammanträden

Kommunfullmäktige: 22/11, 12/12

Barn- och utbildningsnämnden: 4/12

Bygg- och miljönämnden: 11/12

Kultur- och fritidsnämnden: 28/11

Socialnämnden: 3/12

Sammanträdena börjar kl 19 om inget annat meddelats. Allmänheten kan inte delta vid ärenden som gäller myndighetsutövning eller omfattas av sekretess.